

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Hyvinvointiala Hali ry pitää arviomuistiossa todettua palveluyksiköiden ja palvelupisteiden määrittelyn täsmentämistä kannatettavana, jotta lain tulkinta ja valvontaviranomaisohjeistus toteutuisi valtakunnallisesti ja eri toimijoiden kohdalla yhtenevästi. Keskeisten käsitteiden täsmällisyys on asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta olennaista.

Palvelujen tuotantotavat monimuotoistuvat, mikä tarkoittaa että palveluja tuotetaan verkostomaisesti, liikkuvina palveluina, etäpalveluina tai teknologia- ja tekoälyavusteisesti. Näissä tilanteissa vastuuden, toimivallan ja valvonnan kohteen tulee olla sääntelyssä riittävän selkeästi määritelty. Samalla on huolehdittava siitä, ettei esimerkiksi toiminnassa tapahtuvien muutosten myötä hallinnollinen taakka muodostu kohtuuttomaksi ja menettely on riittävän joustavaa.

Katsomme, että sääntelyä on perusteltua muuttaa siten, että velvoite tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote ulotetaan myös henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin silloin, kun henkilöstöä vuokrataan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Muutos asettaisi vuokratyöntekijät ja muut työntekijät yhdenvertaiseen asemaan ja selkiyttäisi soveltamiskäytäntöä. Valvontalain sääntelyä ei tule muilta osin ulottaa henkilöstöalan yrityksiin.

Valvontalain muutostarpeiden jatkoarvionnin yhteydessä on tärkeää tunnistaa ne palvelut, joissa asiakasturvallisuutta voidaan edistää esimerkiksi riittävällä ohjauksella, tuella ja laatuvaatimuksilla ilman, että edellytetään rekisteröitymistä Soteri-rekisteriin. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukipalveluiden (esimerkiksi kuljetus- tai ateriapalvelut) osalta tulisi arvioida tällaista kevyempää menettelyä ja hyvinvointialueiden tai kyseisiä palveluita hankkivien sosiaali- ja terveystalvontavastuun korostamista.

Katsomme, että valvontaa ei pidä jatkossakaan kohdentaa suoraan yksityishenkilöihin, vaan tahoihin, jotka vastaavat lasten ja nuorten perhehoitajien, tukiperheiden ja -henkilöiden rekrytoinnista, valmiuksien ja soveltuvuuden arvioinnista ja tuesta. Tukiperheet ja usein myös toimeksiantosuhteessa toimivat perhehoitajat, tukiperheet ja tukihenkilöt ovat yksityishenkilöitä. Palveluntuottajan tehtävänä on koulutuksella, ohjauksella ja tuella varmistaa, että perhehoitaja, tukiperhe ja tukihenkilö suoriutuvat tehtävästä asianmukaisesti. Palveluntuottajilta edellytetään jo nyt rekisteröitymistä Soteri-palveluntuottajarekisteriin.

Kommenttine arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Hyvinvointiala Hali ry pitää arviomuistiossa todettua palveluyksiköiden ja palvelupisteiden määrittelyn täsmentämistä kannatettavana, jotta lain tulkinta ja valvontaviranomaisohjeistus toteutuisi valtakunnallisesti ja eri toimijoiden kohdalla yhtenevästi. Keskeisten käsitteiden täsmällisyys on asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta olennaista.

Palvelujen tuotantotavat monimuotoistuvat, mikä tarkoittaa että palveluja tuotetaan verkostomaisesti, liikkuvina palveluina, etäpalveluina tai teknologia- ja tekoölyavusteisesti. Näissä tilanteissa vastuiden, toimivallan ja valvonnan kohteen tulee olla sääntelyssä riittävän selkeästi määritelty. Samalla on huolehdittava siitä, ettei esimerkiksi toiminnassa tapahtuvien muutosten myötä hallinnollinen taakka muodostu kohtuuttomaksi ja menettely on riittävän joustavaa.

Katsomme, että sääntelyä on perusteltua muuttaa siten, että velvoite tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote ulotetaan myös henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin silloin, kun henkilöstöä vuokrataan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Muutos asettaisi vuokratyöntekijät ja muut työntekijät yhdenvertaiseen asemaan ja selkiyttäisi soveltamiskäytäntöä. Valvontalain sääntelyä ei tule muilta osin ulottaa henkilöstöalan yrityksiin.

Valvontalain muutostarpeiden jatkoarvionnin yhteydessä on tärkeää tunnistaa ne palvelut, joissa asiakasturvallisuutta voidaan edistää esimerkiksi riittävällä ohjauksella, tuella ja laatuvaatimuksilla ilman, että edellytetään rekisteröitymistä Soteri-rekisteriin. Sosiaali- ja terveydenhuollon tukipalveluiden (esimerkiksi kuljetus- tai ateriapalvelut) osalta tulisi arvioida tällaista kevyempää menettelyä ja hyvinvointialueiden tai kyseisiä palveluita hankkivien sosiaali- ja terveyspalveluntuottajien valvontavastuun korostamista.

Katsomme, että valvontaa ei pidä jatkossakaan kohdentaa suoraan yksityishenkilöihin, vaan tahoihin, jotka vastaavat lasten ja nuorten perhehoitajien, tukiperheiden ja -henkilöiden rekrytoinnista, valmiuksien ja soveltuvuuden arvioinnista ja tuesta. Tukiperheet ja usein myös toimeksiantosuhteessa toimivat perhehoitajat, tukiperheet ja tukihenkilöt ovat yksityishenkilöitä. Palveluntuottajan tehtävänä on koulutuksella, ohjauksella ja tuella varmistaa, että perhehoitaja, tukiperhe ja tukihenkilö suoriutuvat tehtävästä asianmukaisesti. Palveluntuottajilta edellytetään jo nyt rekisteröitymistä Soteri-palveluntuottajarekisteriin.

Kommenttinne arviomuiston luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Tarkoituksenmukaisen ja toimivan rekisteröinnin avulla voidaan luoda läpinäkyvyyttä, varmistaa toimijoiden perustiedot ja tukea riskiperusteista valvontaa. Rekisteröinnin tulee kuitenkin palvella valvonnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden tarpeita, ja sekä rekisteröinnin että toiminnan muutosten arvioinnin tulisi kohdistua vain asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta olennaisiin tekijöihin, jotka on mahdollista ja tarkoituksenmukaista pitää ajantasaisina. Tietojen toimittamisen tulee perustua yhtenäiseen viranomaisrajapintaan, josta kaikki valvontaa suorittavat viranomaiset voisivat saada tarvitsemansa tiedot. Rekisteröintiä ja sen tulkintaa koskevan viranomaisohjeistuksen tulee olla valtakunnallisesti yhtenäistä ja rekisteröintikustannusten tulee olla palveluntuottajan toiminnan näkökulmasta kohtuulliset.

Rekisteröintimenettelyn toimivuudella ja sujuvuudella on suora yhteys asiakas- ja potilasturvallisuuteen: pitkittyneet käsittelyajat voivat heikentää palvelujen saatavuutta, viivästyttää toiminnan käynnistymistä ja aiheuttaa epävarmuutta palvelujärjestelmässä ja asiakkaisissa. Tarpeettoman yksityiskohtainen tai laajamittainen tietojen kerääminen voi heikentää tietojen laatua, ajantasaisuutta ja käytettävyyttä sekä lisätä tarpeettomasti hallinnollista kuormitusta. Lisäksi se kasvattaa palveluntuottajien kustannuksia ilman selvää myönteistä vaikutusta asiakas- tai potilasturvallisuuteen.

Lupa- ja valvontaviraston tulee käyttää harkintavaltaansa ja keventää rekisteröintimenettelyä lain mahdollistamissa rajoissa. Sen lisäksi on arvioitava, ovatko kaikki valvontalain 16 §:n mukaiset rekisteröintiä varten annettavat tiedot välttämättömiä kaikkien palveluntuottajien kohdalla. Palveluyksikön rekisteröintimenettelyä tulee keventää merkittävästi kohti ilmoitustyyppistä menettelyä, jossa nykyistä suurempi määrä tietoja vietäisiin rekisteriin suoraan ilmoituksen perusteella.

Soterin kehittäminen valtakunnalliseksi master rekisteriksi on hyvä ja perusteltu tavoite. On tärkeää, että rekisteri kattaa mahdollisimman pian myös julkisten palvelujen tiedot. Yhdenmukaiset rekisteröintivelvoitteet edistävät paitsi valvonnan läpinäkyvyyttä, myös tietojen vertailtavuutta ja koko palvelujärjestelmän toimivuutta ja ohjattavuutta.

Kommenttinne arviomuiston luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Omavalvonta on paitsi potilas- ja asiakasturvallisuutta vahvistava, myös asiakkaan ja potilaan asemaa ja oikeuksia turvaava rakenne. Omavalvonnan tavoitteena ei ole asiakirjojen tuottaminen ja toimittaminen, vaan turvallisuuden jatkuva seuranta, turvallisuuspoikkeamien tunnistaminen, niistä oppiminen ja toiminnan korjaaminen.

Omavalvonnan kokonaisuutta, omavalvontaohjelmia ja palveluyksikkökohtaisia suunnitelmia sekä näitä koskevia vähimmäisvaatimuksia tulee kehittää siten, että palautetta sekä yksityisiltä että

julkisilta toimioilta kerätään ja hyödynnetään systemaattisesti. Valvontamenettelyn, kuten omavalvontaa koskevien vaatimusten, tulkintojen ja ohjauksen tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukaista.

Yksinyrittäjien omavalvontamenettelyä tulee keventää siten, ettei heiltä vaadittaisi erillistä omavalvontasuunnitelmaa tai sen julkaisua sähköisesti eikä julkisessa tietoverkossa. Usein he toimivat jonkun ketjumaisen palveluntuottajan palvelupisteissä ja ovat näin ollen veloitettuja noudattamaan tämän omavalvontasuunnitelmaa.

Tuemme arviomuiston kirjauksia valvontalain rikostaustan selvittämisvelvollisuuden laajentamisesta.

Kommenttinne arviomuiston luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

-

Kommenttinne arviomuiston luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

Kommenttinne arviomuiston luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Katsomme, että on sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden että palveluntuottajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta tärkeää, ettei julkisten palveluntuottajien rekisteröintiä koskevaa siirtymäaikaa jatketa nykyisestä. Vaihtoehtona, jos tämä on välttämätöntä, voisi harkita rekisteröinnin porrastamista esimerkiksi hyvinvointialueittain.

Toteamme, että Lupa- ja valvontavirastolla on oltava riittävät resurssit julkisten palveluntuottajien rekisteröimiseen, jotta rekisteröintimenettelyä ei tästä syystä lykätä tai se ei ruuhkaudu ja jotta voidaan turvata perustuslain asianmukaisen ja viivytyksettömän käsittelyn vaatimukset. Rekisteröinnin edellyttämä työmäärä tulee arvioida mahdollisimman tarkoin ja realistisesti etukäteen.

Pidämme tärkeänä, että Asiakas ja potilasturvallisuuskeskuksen tehtävät, asema ja rahoitus varmistetaan pitkäjänteisesti. Keskuksen roolin on oltava ensisijaisesti ohjaava, tukeva ja tietoa kokoava, ei päällekkäinen suhteessa muihin viranomaisiin.

Kommenttinne arviomuiston luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommenttinne arviomuistiosta

Hyväksyessään valvontalain tilapäisen muutoksen eduskunta edellytti, että valtioneuvosto jatkaa toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien rekisteröintimenettelyn sujuvoittamiseksi sekä kohtuullisten käsittelyaikojen ja valvontaviranomaisten riittävien voimavarojen varmistamiseksi sekä seuraa ja arvioi valvontalain säännösten toimivuutta palveluntuottajien ja palvelujen käyttäjien näkökulmasta. Lisäksi eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön kehittämiseksi. Pidämme tärkeänä että tätä työtä jatketaan, ja että osana prosessia palveluntuottajilta kerätään toimialoitain kokempohjaista tietoa ja näkemyksiä rekisteröinnin sekä valvonnan sujuvoittamisen ja tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi.

Katsomme, että osana LVV:n harkintavaltaa viraston tulee yhtenäisellä ohjeistuksella varmistaa, ettei sosiaalihuollon toimintayksiköiltä edellytetä terveydenhuollon lupaa, ellei osana toimintaa toteuteta vaativaa (ja selkeästi määriteltyä) terveydenhuoltoa.

Kause Hanna-Maija
Hyvinvointiala HALI

Lindeberg Laura
Hyvinvointiala HALI ry